

Oponentský posudek na bakalářskou práci

Autorka: Kateřina Fialová

Téma: MISIJNÍ TAKTIKY CÍRKVE JEŽÍŠE KRISTA POSLEDNÍCH SVATÝCH DNŮ V ČR A JEJICH PERCEPCE ZE STRANY PROBANDŮ

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Andrea Beláňová, Ph.D

Oponent: Mgr. Marián Vanek

Katedra psychologie, Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova

Bakalářská práce se zabývá misijními taktikami církve Ježíše Krista posledních svatých dnů (CJKPSD) v kulturním kontextu České republiky. Jedná se o velmi originální kvalitativní výzkum, ve kterém výzkumnice a další 3 účastníci výzkumu vstoupili do terénu v roli falešných potenciálních konvertitů (byť z etických důvodů přiznali, že je církev zajímavá z akademických důvodů).

Zkušenosti účastníků výzkumu byly zaznamenány skrze polostrukturovaný rozhovor a terénní deník. Jako další zdroj dat uvádí výzkumnice rozhovor s bývalým misionářem a dále oficiální příručku vydávanou CJKPSD. Výstupem je popis taktik misionářů a popis zkušenosti účastníků výzkumu. Jako významné téma se ukázala být kulturní rozdílnost, což řadí výzkum k potenciálně zajímavým počínům v oblasti kulturní psychologie, ačkoli téma je primárně religionistické.

V teoretické části jsou popsány relevantní a přímo související fenomény. Je otázkou, zda by nebylo možné najít teoretickou inspiraci v jiných oblastech psychologie, které nesouvisí přímo s religionistikou, například v psychologii marketingu (neboť hlavním tématem jsou misijní taktiky). Na některých místech chybí citace, neboť jakákoli informace by měla být dohledatelná, například na straně 9. "*(...) v hledáčku mnohých výzkumných studií (...)*" by bylo vhodné v závorce citovat příklady těchto studií.

Autorka udává několik cílů výzkumu. Popis misijních taktik z hlediska participantů, se zaměřením na jejich prožitky, je relevantní pro kvalitativní typ výzkumu. Autorka však v metodologické části také udává cíl vyzkoumat "*jak se misijní činnosti církve změní pod vlivem různých charakteristik osob jako je pohlaví či náboženské vyznání probandů účastnících se misijního setkání*" (s.19). Zkoumat vliv nějaké proměnné je nicméně záležitostí spíše kvantitativního výzkumu. Hodnotit vliv nějaké proměnné je navíc velmi problematické vzhledem k malé velikosti vzorku. Zatímco pro explorativní kvalitativní výzkum nemusí být malý vzorek problémem, je-li cílem popsání nějakého fenoménu, pro zkoumání vlivu různých proměnných (např. pohlaví, náboženské vyznání) jsou vhodné jiné metody (anebo aspoň větší výzkumný vzorek). Pro tuto výzkumnou otázku tedy nebyla vhodně zvolená metoda.

Pro kvalitativní výzkum je důležité kritérium reflexivity. Reflexivita výzkumníka je zde dokládána v průběhu textu. Je zřejmé, že autorka měla na výzkumu osobní zájem a již do výzkumu vstupovala s určitými pre-koncepty. V práci byl patrný zájem reflektovat osobní

psotoj k problematice, což je nesporný klad práce. Na druhou stranu někdy autorka deklarovala poměrně odvážné interpretace, pro které nemá dostatečnou empirickou podporu. Například v závěru autorka udává, že *"nyní jen zbývá čtenáři slíbené rozuzlení problematiky manipulace"* (s. 48). Bylo by vhodné zdůraznit, že autorčina interpretace je jen jednou z možných interpretací, neboť kritérium reflexivity předpokládá, že výzkumník či výzkumnice si je vědom alternativních pohledů. To, že *"od misionářů necítila pocit zřetelnosti"* není důkazem, že tomu tak bylo či nebylo (právě to mohla být součást manipulace).

Kritérium kredibility a transparentnosti je naplněno, pokud autorka kvalitativního výzkumu dobře popíše, jakým způsobem byla analyzovaná empirická data. V metodologické části je vhodně popsána tematická analýza. V průběhu textu je také odkazováno k tomu, jaký materiál byl analyzován, nicméně místy je nejasné, jaké závěry byly vyvozeny z jakého zdroje (rozhovorů či analýzy materiálu). Možná by pomohla nějaká tabulka, která by shrnula, jaké kódy přesně vyplynuly z kterého zdroje dat.

Autorka naplnila cíl popisu misijních taktik z hlediska participantů a celkově provedla velmi zdařilou, hlubokou analýzu. Za zmínku stojí zejména zdařilá interpretace významu daru, která byla kromě empirie podpořené také jinými zdroji z literatury. Popisná a výsledková část je celkově velmi zdařilá, s přihlédnutím k některým již zmíněným omezením. Diskuze s přihlédnutím k omezením výzkumu by mohla být rozvinutější.

Práci by také pomohla trochu přehlednější struktura, například na straně 25 autorka uvažuje o metodologických problémech role výzkumníka, což by se více hodilo do metodologické části. Celkově však práce z hlediska struktury splňuje požadavky kladené na bakalářskou práci.

Autorka místy používá spíše beletristický než akademický jazyk (např. na s. 9, 10, 13, 20). V případě kvalitativního výzkumu je sice někdy vhodné pro lepší pochopení materiálu používat jiné než ryze akademické výrazy, nicméně nemělo by to být samoúčelové (*"pro zvýšení čtenářské přívětivosti"*, s. 10).

I přes uvedené výhrady považuji bakalářskou práci za velmi kvalitní a doporučuji ji k obhajobě.

MV